

ЯНГИ ТОШКЕНТ БОҒЛАРИ

*Инсон деган осмонидан ерга тушса,
Юрагида орзу ётқан кўрга тушса,
Асли тош ҳам гуллаб кетар зўрга тушса,
Эл сардори ўзи экиб, элли чорлар,
Янги Тошкент бағридаги янги боғлар.*

*Одамийлик дидорининг янги боғи,
Теграида кўҳна Чотқол тизма тоғи.
Бу — ўзбекининг меҳри ётқан дилчироғи,
Бўраут бўлсанг, елка тутар бизнинг тоғлар,
Янги Тошкент бағридаги янги боғлар.*

*Боболардан мерос бизга эзгу амал,
Соҳибкорлик, боғбонлик — бу мангу амал,
Шундай яшаб келган ахир ўзбек авал,
Аз дўстлар, сизу бизни чин сўроқлар,
Янги Тошкент бағридаги янги боғлар.*

*Бобом Темури боғбонларнинг пири бўлар,
Боғларининг номидан ҳам ифтор елар,
Олти аср оша бизга нури келар,
То ҳаёт бор — экканларни эл ардоқлар,
Янги Тошкент бағридаги янги боғлар.*

*Мир Алишер шеъриятин ўзи боғдир,
Мирзо Бобур деса, миллат кўкеси тоғдир,
Бундай боғлар аجدодлардан хуш сабоқдир,
Шояд, улар руҳин шодлар ушбу чоғлар,
Янги Тошкент бағридаги янги боғлар.*

*Бежиз айтмас — бепарвонинг боғи бўлмас,
Юз йил яшар — юрт ишига чоғи бўлмас,
Боғ яратган яшанаб яшар, асло ўлмас,
Кўқартирган аввал ўзин кўнглин чоғлар,
Янги Тошкент бағридаги янги боғлар.*

*Покликнинг ҳам оҳанги бор, қулоқ солсанг,
Худо хушлар бир туп ниҳол эка олсанг,
Бир майсанинг қошида тиз чўка олсанг,
Ёқиб қолар ўзинга ҳам бу титроқлар,
Янги Тошкент бағридаги янги боғлар.*

*Янги Тошкент — янги орзу висолдир,
Ўзбекистон, ўзбек халқин камолдир,
Юрт эгасин эзгу иши, аъмолдир,
Бўлса биздек бўлар асли кўкеси тоғлар,
Янги Тошкент бағридаги янги боғлар!*

Маҳмуд ТОИР,
Ўзбекистон халқ шоири

ТАРИХИДА ЯНГИ САҲИФА

Обод Ватанда яшаш ҳар бир инсоннинг орзуси! Ободлик – юрт бошида турганларнинг оқилона сиёсати, олиб бораётган ислохотлари, ватандошлар меҳнати сабаб юзага келади. Бугун Президент билан бир тан-у бир жон бўлиб келажак сари интилаётган юртдошларимизнинг эртанги кун ҳақида ёруғ хаёллари бор. Зеро, ёруғлик – ободликдир!

Ў з б е к и -
стоннинг юраги – Тошкент бугун дунёнинг ривожланган пойтахт шаҳарларидан бирига айланди. Унинг бағрида мезонлар ҳам, меҳмонлар ҳам

бисёр. Замон пойтахтнинг янада юксалишини, янада қулоч ёзишини ва кенгайишини талаб қилмоқда. Шу маънода, юртбошимиз ташаббуси билан самарали, халқ учун манфаатли янги лойиҳага тамал тоши қўйилди.

Янги Тошкент – жаранги қалбларга кўчадиган, минглаб одамлар орзусининг рўёби, келажак авлоднинг бахтиёр кунлари!

Бу лойиҳани амалга ошириш учун танлаб олинган ҳудуд денгиз сатҳидан 500 метр баландликда, шаҳарга яқин ва албатта, ўзига хос табиати, икки дарё ўртасида жойлашгани билан аҳамиятлидир.

Энди пойтахт ҳудуди «Янги Тошкент» лойиҳаси доирасида қўшимча 20 минг гектарга кенгайди. Натижада, 1 миллион аҳоли яшаш учун қулай шароит яратилади ва шунга мос инфратузилма билан таъминланади.

Биринчи босқичда 60 минг аҳолига мўлжалланган кўп қаватли уйлар, 30 та мактаб, 20 та болалар боғчаси, кўп тармоқли шифохона ва 5 та оилавий поликлиника барпо этилади.

Яна бир муҳим томони – бу лойиҳани амалга оширишда замонавий урбанизация ёндашувлари асосида «ақлли» технологиялар қўлланилади. Масалан, экологик транспорт тизими ташкил этилади. Метро ва электробуслар уйғунликда ҳаракатланади. «Яшил ва хавфсиз шаҳар» тамойили асосида, пиёдалар ва велосипедчиларнинг эркин ҳаракатланиши учун қулай

шароит яратилади.

Шу мақсадда 100 минг автомобиль учун ер ости тураргоҳлари қурилади. Автомобиль қатнови учун 14 та замонавий тунеллар ҳамда Чирчиқ ва Қорасув дарёлари устида 7 та кўприк бунёд этилади. Барча электр, алоқа тармоқлари, газ ва сув қувурлари ер тагидан ўтказилади.

Марказий Осиёда илк бор «уч-генерация» станцияси қурилади. Яъни, бу станция орқали электр ишлаб чиқарилади, бинолар куз-қишда иситилиб, ёзда эса совутилади.

Янги Тошкент лойиҳасида сув тежовчи технологиялар ҳисобига сув сарфи 2 баравар камайди. Оқова сувлар ҳам замонавий технологиялар асосида

қайта ишланиб, суғориш ва техник мақсадлар учун йўналтирилади.

Янги шаҳарда инновацион технологияга асосланган, юқори даромадли 200 мингта иш ўрни яратилади. Бунинг учун янги технопарклар, IT-парк, таълим ва тиббиёт кластерлари ташкил этилади.

Янги Ўзбекистон университети, Миллий кутубхонанинг янги бинолари, театр, ижод мактаблари, савдо ва сервис марказлари ҳам шу ерда жойлашади.

Босқичма-босқич давлат идоралари ҳам Янги Тошкентга кўчиб боради. Уларнинг ҳозирги бинолари ўрнида меҳмонхоналар, хизмат кўрсатиш ва савдо объектлари очилиб, Тошкент замонавий туризм ва бизнес марказига айланади.

Президент Шавкат Мирзиёев «Янги Тошкент» лойиҳаси қурилишига тамал тоши қўйиш маросимида «Биз аҳоли талабидан келиб чиқиб, охириги йилларда Тошкентда жуда кўп қурилишлар қилдик. Энди унинг ривожланиш истиқболларини ўйлашимиз керак. Халқимиз «маслаҳатли тўй тарқамас» деганидек бугун сизлар билан Тошкентнинг келажagini кенгашиш учун йиғилдик» деди. Яна «Пойтахтимизнинг барқарор ривожланишини ўйлаб, келмида 15-20 йил олдин режаларимизни аниқ белгилаб олишимиз зарур. Чуқур ўйланган урбанизация сиёсати – турмуш шароити, иқтисодий ривожланишга, одамлар кайфияти ва мада-

нятига жуда катта таъсир кўрсатади», – деди давлат раҳбари.

Ҳар томонлама пухта ўйланган лойиҳанинг ҳар бир нуқтасида халқнинг манфаати, фаровон ҳаёти мақсад қилиб олинган. Яна «Тошкентнинг яшил белбоғи» лойиҳаси ҳам айнан шу ердан бошланади. 420 гектар майдонда «Марказий боғ» барпо этилиб, 200 минг туп дарахт экилади. Янги Тошкент чинакам экологик шаҳар бўлади.

Давлатимиз раҳбари жамоатчилик вакиллари билан бирга ушбу боққа кўчатлар ўтказди. Жаҳон айвонида ўзининг мавқеини мустақамлаётган юртининг залвори унинг

халқига берган фаровон ҳаётида акс этади. Бугун биз улкан орзулар билан интилаяпмиз, катта лойиҳаларга гувоҳ бўлаяпмиз. Бевосита юртбоши раҳнамолигида эзгу ишларга хайрихоҳмиз, сафарбармиз.

Бугун экилган ниҳоллар эртага азим дарахтларга айланади, ирмоқлар дарёларга уланади, хаёллар мақсадларга хизмат қилади.

Янги Тошкент бағрини очмоқда...

Севдо НИЁЗОВА.
Президент Матбуот хизмати материалларидан фойдаланилди

Рамазон рўзасининг фазилайти

Рамазон рўзасининг фарзлиги ҳақида етарли маълумот олмагунча киши тутаетган рўзасининг аҳамиятини англаб етиши қийин.

Бу ибодат Қуръони карим оятлари, Пайғамбаримиз (алайҳиссалом)нинг ҳадислари ва Ислому умматининг ижмоъи ила собит бўлгандир. Аллоҳ таоло бу ибодатни серфазилят қилиб кўйган. Мазкур фазилятларни санаб адоғига етиш қийин.

Рўза араб тилида «сиём» деб аталиб, луғатда бир нарсдан ўзини тиймоқликни билдиради. Шариат истилоҳида эса, «тонг отгандан то кўш ботгунча ният билан рўзани очувчи нарсалардан ўзни тиймоқликдир». Рўзани очувчи нарсалар деганда емоқ, ичмоқ, жинсий яқинлик қилмоқ ва рўзани очиб юборадиган бошқа нарсалар тушунилади.

Рамазон оиди рўзасини тутмоқ иккинчи ҳижрий санада фарз қилинган бўлиб, рўза тутишнинг инсон учун фойдалари жуда ҳам кўп. Жумладан, рўза тутган кишининг тақводорлиги ошади. Аллоҳ таоло рўза ҳақидаги оятнинг охирида:

«Шоядки, тақво қилсангиз», деган.

Аллоҳ таоло бандаларни рўза тутишга буюриб:

«Эй имон келтирганлар, сизларга ҳам, худди сиздан олдин ўтганларга фарз қилинганидек, рўза фарз қилинди, шоядки, тақво қилсангиз», деган (Бақара: 183-184).

Ва яна: «Рамазон ойи, унда одамларга ҳидоят ҳамда ҳидоят-у фурқондан иборат очиқ баёнотлар бўлиб, Қуръон туширилгандир. Сиздан ким ўша ойда ҳозир бўлса, бас, рўзасини тутсин», деган (Бақара: 185).

Бундан аввалги оятда рўза «саноқли кунлар» фарз қилингани айтилган эди. Бу оят ўша «саноқли кунлар – «Рамазон ойи» эканини баён қиляпти. Айни чоғда, Рамазон ойининг фазли ҳам зикр этиляпти.

Рамазон ойи йил ичидаги энг афзал ой ҳисобланади. Унинг фазли ҳақида кўплаб ҳадиси шарифлар бор, улуғ уламоларнинг сўзлари, мадҳлар айтилган, китоблар битилган. Лекин бу ҳақидаги таърифларнинг гултожиси Роббил Олабийнинг Уз каломида айтган мадҳидир. Бу Рамазони шарифнинг энг улкан фазилятлари ҳақидаги таърифидир. Яъни: «Унда одамларга ҳидоят ҳамда ҳидоят-у фурқондан иборат очиқ баёнотлар бўлиб, Қуръон туширилгандир».

Абу ҳурайра розияллоху анхундан ривоят қилинади: «Набий алайҳиссалом: «Сизга муборак Рамазон ойи келди. Аллоҳ азза ва жалла сизга унинг рўзасини тутмоқни фарз қилди. Унда осмонларнинг эшиклари очилур. Унда жаҳаннамнинг эшиклари ёпилур. Унда ўзбошимча шайтонлар кишанланур. Унда Аллоҳнинг бир кечаси бўлиб, у минг кечадан яхшидир. Ким у кечанинг яхшилигидан маҳрум бўлса, батаҳқиқ, маҳрум бўлибди», дедилар» (Насайи ва Байҳақий ривоят қилганлар).

Рўзанинг фазиляти ҳақида Абу ҳурайра розияллоху анхундан ривоят қилинган яна бир ҳадисда: «Набий (соллаллоху алайҳи ва саллам): «Аллоҳ таоло Одам боласининг ҳамма амали ўзи учун, фақат рўза Мен учундир ва унинг мукофотини Мен — Ўзим берурман, деди. Рўза сақловчидир. Қачон қайси бирингиз рўзадор бўлса, фаҳшдан гапирмасин ва бақир-чақир килмасин. Агар бирортаси у билан сўкишмоқчи ёки уришмоқчи бўлса, мен рўзадорман, десин. Муҳаммаднинг жони кўлида бўлган зот ила қасамки, албатта, рўзадор оғзининг ҳиди Аллоҳнинг наздида мушкнинг ҳидидан хушбўйроқдир. Рўзадорга икки хурсандлик бордир. У иккисини ҳам яшагай. Қачон ифтор қилса, хурсанд бўлгай ва қачон Роббисига

мулоқот бўлганда, рўзаси ила хурсанд бўлгай», дедилар» (Бешовлари ривоят қилганлар).

Бошқа бир ривоятда: «Одам боласининг ҳамма амали (савоби) кўпайтириб берилур. Бир яхшиликка унинг ўн мислидан то етти юз баробаригача. Аллоҳ азза ва жалла: «Магар рўза Мен учундир. Унинг мукофотини Мен берурман. У (Одам боласи) шаҳвати ва таомини Мен учун тарк қилур», деди» дейилган.

Демак, инсоннинг рўзадан бошқа ҳамма қилган амали ўзи учун бўлади. Фақатгина тутган рўзаси Аллоҳ учундир. Буни бундай тушуниш мумкин: Рўзадан бошқа ҳамма амалларда амал қилувчи хоҳласа ҳам, хоҳламаса ҳам бир оз хўжақўрсинлик, ўзгаларнинг ҳаваси, мақтови, обрў-эътибор пайдо бўлади. Мисол учун, намоз ўқиган одам таҳорат қилганида, намозга жой танлаганида ва ниҳоят намоз ўқиётганида бошқалар кўради. Бу одам намоз учун таҳорат қилмоқда, бу одам намоз жой танламоқда, бу одам намоз ўқимоқда, яхши одам экан, деган фикр ҳаёлидан ўтиб, унга хурмат-эътибор билан қарайди.

Шунга ўхшаб, закот берганида ҳар қанча яширса ҳам ҳеч бўлмаганда закотни олган киши билиб, ҳаққиға дуо қилади.

Ҳажга борганида эса, умуман, шов-шув бўлиб кетади. Қайтганидан сўнг гуруҳ-гуруҳ кишилар зиёратига келади. «ҳожии ака» ёки «ҳожии она» деган ном билан чақирилади.

Рўзада эса, бу нарсаларнинг бирортаси йўқ, кечаси ҳеч ким кўрмайдиган вақтда саҳарлик қилади. Кундузи эса ҳамма баробар юраверади. Ифтор вақти кираётганда ҳам, ҳеч кимсиз ёлғиз ўзи қолганида ҳам рўзадор Аллоҳ таоло кўриб турганини ҳис қилиб, оғзини очиб юбормайди. Ана шуларнинг ҳаммаси рўза Аллоҳ учун тутилишининг белгисидир.

Шунинг учун ҳам ёлғиз Аллоҳ учун бўлган ибодатнинг мукофотини Аллоҳ таоло Ўзи билиб беришга ваъда қилмоқда.

Шу билан бирга, рўза учун бериладиган савобнинг кўпайиши шунчаларки, уни Аллоҳ таолодан бошқа ҳеч ким билмайди, идрок ҳам қила олмайди. Рўзадорнинг амали бунчалар юқори баҳоланишининг сабаби у фақат Аллоҳ таоло учун таоми ва шаҳватини тарк қилиб, рўза тутганидандир.

Дарҳақиқат, азизлар, бизларга Аллоҳ таоло баракот ойини насиб қилди. Унинг қанчалик даражада баракалик эканлигини имонимиз ва ишончимиз даражаси ила ҳис қиламиз. Аммо бу раҳмат ойида кўп яхшилик борлигига ҳеч кимнинг шубҳаси йўқ. чунки бу ойда тутаетган рўзаларимиз билан ўзимиздаги кўп ёмонликлардан тийиламиз. «Мен рўзадорман» деб анча-мунча ножоиз ишларимиздан тўхтаимиз.

Пайғамбаримиз (солаллоху алайҳи ва саллам) айтганларидек, рўзабуомонатдир, рўзабуибодатдир. Шунинг учун ҳам тутаетган рўзаларимизни чиройли адо этайлиқда, Парвардигордан унинг ажрини кутайлик. Пайғамбаримиз с.а.в. шундай марҳамат қилдилар: «Рўза тутган кишининг уйқуси ибодат, сукут сақлашлиги Аллоҳга тасбех, қилган амалининг савоби орттириб берилади ва гуноҳи кечирилгандир»

«Агар менинг умматим Рамазон ойи ичидаги нарсаларни билганларида эди, албатта, йилнинг ҳаммаси Рамазон бўлсайди, деб орзу қилардилар». Зеро, савоблар Рамазон ичида йиғилгандир ва тоатлар мақбулдир, дуолар мустажобдир ва гуноҳлар кечирилгандир ва жаннат рўзадорларга муштокдир.

**Ўзбекистон Муслмонлар идораси
Матбуот хизмати билан ҳамкорликда
тайёрланди**

ЯНГИЛАНАЁТГАН КОНСТИТУЦИЯ – ЮРТИМИЗ ВА ХАЛҚИМИЗНИНГ ФАРОВОН ҲАЁТИ УЧУН МУСТАҲКАМ ҲУҚУҚИЙ АСОС БЎЛАДИ

“Ўзбекистон Республикаси Конституцияси тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Конституциявий қонун лойиҳаси матни эълон қилинди. Унга кўра, амалдаги Конституцияга 27 та янги модда киритиш, моддалар сонини 128 тадан 155 тага ошириш режалаштирилган. Маълумот ўрнида айтиш жоизки, асосий қонун лойиҳасининг умумхалқ муҳокамаси чоғида фуқароларимиздан 220 мингдан ортиқ таклифлар келиб тушган бўлиб, ушбу таклифларнинг аксарияти лойиҳада ўз аксини топган.

Жумладан, асосий қонунимизга инсон ҳуқуқлари ҳимоясини таъминлашга хизмат қилувчи адвокатура тизимига оид янги бобнинг киритилаётгани ҳам муҳим тарихий воқеадир. Мазкур боб орқали адвокатларнинг ҳуқуқлари ваколатлари кенгайтирилмоқда. Энг асосийси, бу янги боб жойлардаги учрашувлар, мулоқотлар давомида мутахассислар ҳамда халқимиз томонидан билдирилган таклифлар асосида шакллантирилди.

Хўш, юртимизда фаолият юритаётган адвокатларнинг мазкур боб хусусидаги фикрлари қандай?

қоидалар янгиланаётган Конституцияда белгилаб қўйилмоқда.

Мақсуддин СИРОЖИДИНОВ,
адвокат:

– Биз шу жиҳатни анча йиллардан бери орзу қилиб, умид билан кутган эдик. Шу билан бирга ушбу бобнинг киритилишига ҳаракат ҳам қилдик. Конституцияда бевосита адвокатлар мақоми эга бўлган боб ва моддалар бўлишини хоҳлаган эдик. Биз шу орзуимизга етдик, деб ўйлайман. Ҳозирги кунга келиб, ушбу бобнинг лойиҳага киришининг ўзи ҳам биз учун катта ютуқ, катта бир шижоат, дейиш мумкин. Суд жараёнидаги тенглик тўғрисида фикрлар юритилар эди. Мен энди шу тенгликни амалдаги қонунчилик билан мустаҳкамлаш билан бирга Конституцияда ҳам белгилаб қўйилмоқда. Бу бизга нима беради. Авваламбор, бирор бир фуқаро бошига ташвиш тушганида, у ўз ҳуқуқи сифатли, малакали ва шу билан бирга ишончли ҳимоя қилинишини истади. Ишончли ҳимоя қачон амалга ошади? Биз албатта, малакали ёрдам кўрсатишимиз мумкин. Лекин фуқарога ишончли ёрдам керак бўлган бир пайтда, адвокатнинг ўзи ҳимояга муҳтож бўлиб турса, ишончли ҳимоя ҳақида қандай гап бўлиши мумкин? Ишончли ҳимояни амалга ошириш учун эса, қонун ишлаши керак.

Суд жараёнида адвокатнинг мавқеи прокурор билан тенга-тенг бўлиши керак. Адвокатнинг фикрлари, у келтирган далиллар иккинчи даражали, деб қаралмаслиги лозим. Адвокатнинг фаолиятига эса ҳеч ким аралашмаслиги шарт. Ана шу каби

Валишер ДАВЛАТОВ,
ТДЮУ кафедра мудир, юридик
фанлари бўйича фалсафа доктори:

– Адвокатура номи иккита яхлит моддадан иборат боб киритилмоқда. 1-модда адвокатура институтининг асосий вазифалари, унинг фаолиятини ташкил этиш ва фаолиятини асосий принципларига бағишланган бўлса, 2-моддаси эса бу адвокатлик фаолиятининг кафолатлари ва давлат томонидан муҳофаза этилишига бағишланган. Жисмоний ва юридик шахсларга малакали юридик ёрдам кўрсатиш учун адвокатура фаолият кўрсатади. Адвокатлик фаолияти қонунийлик, мустақиллик ва ўзини-ўзи бошқариш принципларига асосланиши қатъий қилиб белгиланмоқда. Яна бир муҳим нормалардан бири – бу адвокатлик фаолиятига аралашши қатъий тақиқланиши, адвокатлар ўзига ишонч билдирувчи шахслар билан холи, тазиқ ёки чекловларсиз исталганча кўриш мумкинлиги ҳақидаги Конституциявий норма ҳам белгиланмоқда.

Адвокатлар ҳуқуқларининг Конституция даражасида белгиланиши уларнинг жамиятдаги мавқеини оширишга хизмат қилади. Қолаверса, фуқароларнинг адвокатларга нисбатан ишончини янада мустаҳкамлайди. Бир сўз билан айтганда янгиланаётган Конституцияга кўра, адвокатура ҳам суд ҳамда прокуратура каби Конституциявий мақомга эга бўлмоқда. Бу бир томондан адвокатларнинг нуфузи ҳамда масъулиятини оширса, иккинчи томондан эса фуқароларнинг ҳуқуқларини таъминлашда муҳим аҳамиятга эга.

Конституцион ислохотлар жараёнида кутилаётган ўзгартириш ва қўшимчалар таълим тизимидаги ислохотларни ҳам янада жадаллаштириш учун мустаҳкам ҳуқуқий асос бўлади. Хусусан, 41-моддага киритилаётган қўшимчалар мамлакатимизда таълим тизимини янги босқичга олиб чиқишга қаратилган.

Умида РАҲМОНОВА,

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати:

– Бугун Қонунчилигимиз билан тартибга солинган мактабгача ва мактаб фаолияти Конституцияда ўзининг бугунги кундаги истиқболини топмаган эди. Янгиланаётган Бош Қомусимизда эса нафақат давлат таълим ташкилотлари, балки нодавлат таълим ташкилотларида ҳам бир хил имконият яратиб бериш давлат томонидан кафолатланиши ва давлат таълими ҳам ҳар иккита йўналишда ҳам давлат назоратида бўлиши қатъий белгилаб қўйилди. Бу нима беради? Бу албатта, фарзандларимиз келажаги ва уларнинг ривожланиши, қолаверса, мамлакатнинг ривожланиши учун бугундан оқ тамал тоши қўйилганлигини кўрсатади.

Сўнги йилларда мактабгача таълим ташкилотларидаги 20 фоиздан юқори бўлган қамровимиз 72 фоиздан юқори натижага кўтарилди. Ҳар йили дунё рейтингда мактабгача таълимга қамрови даражаси бўйича энг илғор мамлакатлар рўйхати эълон қилинади. Амалдаги ислохотлар натижасида мана шу рейтингда 1-ўринни эгалладик. Ва мактаб таълимида ҳам худди шундай натижаларга эришиб бораемиз. Биз таълимни, тарбияни Конституциямиз орқали ҳам мустаҳкамлаб қўйсак, ана шунда қўяётган қадамларимиз залворли, кўзлаган натижаларимиз ҳам албатта ўз самарасини беради.

Амалдаги Конституциямизнинг 41-моддасидан фарқли ўлароқ киритиладиган ўзгаришлар билан давлатнинг узлуксиз таълим тизими, унинг ҳар хил турлари ва шакллари, давлат ва нодавлат таълим ташкилотларини ривожлантириши, мактабгача таълим ва тарбияни ҳамда бошланғич профессионал таълимни кафолатлаши, шунингдек, алоҳида таълим эҳтиёжларига эга бўлган болалар учун инклюзив таълим ва тарбияни таъминлаш белгиланмоқда.

Давлат дастурига кўра, “Инсонга эътибор ва сифатли таълим йили”да маориф соҳасида қатор ишлар амалга оширилади. Жумладан, 2023 йил 1 апрелдан мактабгача таълим қамровини кенгайтириш мақсадида кўп хонадонли уйларнинг нотурар уйларида ва яқка тартибда қурилган уй-жойларда янги муассасаларни ташкил этиш, жорий йил сентябрдан ҳар бир туман ва шаҳардаги битта мактабда ўқувчиларни иккита хорижий тил ва битта касб-хунарга ўргатиш амалиётини йўлга қўйиш каби ислохотлар ҳам шулар жумласидандир. Бош Қомусимизнинг 41-моддасига киритилаётган қўшимчалар эса таълим бериш ва касб-хунарга ўқитишнинг сифат жиҳатидан

янги даври учун мустақкам қонун асос бўлиб хизмат қилади.

Бош қомусимизнинг 19-моддасига ҳам ўзгартириш киритилаётган бўлиб, ушбу моддани ўзгартириш билан давлат ва фуқароларнинг ўзаро ҳуқуқ ва мажбуриятлари белгилаб қўйилмоқда.

Айтиш жоизки, ҳар бир давлат ўз фуқаролари билан муносабатга киришар экан, алоҳида ҳуқуқ ва мажбуриятларга эга бўлади. Масалан, давлат фуқаролар учун хавфсизлик, фаровонлик, тинчлик ва яхши ҳаёт кечириши учун шарт-шароитлар яратиб бериш каби мажбуриятларга эга бўлса, фуқаролар қонунларга бўйсунуш, бурч ва мажбуриятларини бажариш каби масъулиятни ўз зиммасига олади. Янги таҳрирдаги Конституцияда ушбу принциплар алоҳида белгиланган. Бунда асосий урғу инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликларига қаратилмоқда. Мисол учун, давлат органлари томонидан инсонга нисбатан қўлланиладиган ҳуқуқий таъсир чоралари мутаносиблик принцигига асосланиши белгиланмоқда.

Шерзод ЗУЛФИҚОРОВ,
юридик фанлари доктори, профессор:

– Бизни ҳозирги кундаги энг асосий ислохотларимизнинг моҳиятида ҳам инсоннинг фаровон ҳаёти учун, жамиятда ўзини эркин ҳис қилиши, ҳаракатланиши учун барча шарт-шароитларни қилиб бериш масаласи ётади. Барча ҳам ўзига яратилган ҳуқуқлардан қонун доирасида фойдаланмайди. Бу ҳолатда давлат тегишли қонун доирасида унинг қилган хатти-ҳаракати ҳуқуқий баҳо беришга мажбур бўлади. Илгари бирданига қатъий жазо чораси қўлланилар эди. Бугун эса имконият яратиш масаласи назарда тутиляпти. Ҳуқуқий баҳо беришда ҳам давлат фуқаронинг манфаатларини устун қўйиб, шароит яратиб бериш имкониятларини кўриб чиқади. Ва шу орқали биз ҳуқуқий бир мақом яратиб берамиз. Мана шундан келиб чиқиб, Конституциямизнинг 19-моддасига киритилаётган ўзгартиришда ҳам айнан шу қоидалар Конституциявий нуқтаи назардан устуворлик аҳамият касб этмоқда.

Ҳуқуқий давлатда барча муносабатлар аниқ қоидалар билан тартибга солинган бўлиши керак. Аммо ҳаётда шундай вазиятлар бўлиши мумкинки, давлат ва инсон ўртасидаги айрим муносабатларнинг ечими қонунчиликда кўрсатилмаган бўлади ёки турлича талқинлар сабаб ноаниқликларга олиб келади. Мана шундай ҳолатларда муаммо кимнинг фойдасига ва қандай тартибда ҳал этилиши муҳим аҳамият касб этади. Конституцияга киритилаётган ўзгаришга кўра, эндиликда мана шундай бартараф этиб бўлмайдиган барча қарама-қаршиликлар ва ноаниқликлар инсон фойдасига талқин қилинади.

Баҳодир ИСМОИЛОВ,
юридик фанлари доктори, профессор:

– Бу ерда гап тадбиркорлик соҳасида бўлиши мумкин ёки давлат органлари билан боғлиқ маъмурий муносабатларга киришиш пайтида қайси бир ҳужжат бор, эълон қилинмаган, қайсидир қоида ўрнатилган ёки ўрнатилмаган бўладиган бўлса, бундай ҳолатда давлат

шахснинг манфаатларидан келиб чиқиб ҳал қилиши керак, деган ғоя назарда тутилмоқда.

Шунингдек, ноқонуний қурилишлар экология ва атроф-муҳитга таъсир қилувчи бошқа фаолият турларининг зарарли таъсирларининг олдини олишнинг самарали механизми сифатида шаҳарсозликда жамоатчилик назорати ўрнатилишини Бош қомусимизда мустақкамлаб қўйиш таклиф қилинмоқда. Конституциямизга янги норма 40-прем-2-модда киритилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясига киритилаётган янги нормага кўра, давлат фуқароларнинг экологик ҳуқуқларини таъминлаш, атроф-муҳитга ҳўжалик фаолиятининг ва бошқа фаолиятнинг зарали таъсир кўрсатишига йўл қўймаслик мақсадида шаҳарсозлик фаолияти соҳасида жамоатчилик назоратини амалга ошириш учун шарт-шароитлар яратади. Шаҳарсозлик ҳужжатларининг лойиҳалари эса қонунда белгиланган тартибда жамоатчилик муҳокамасидан ўтказилиши асосий қонунимизда акс этади.

Бекзод НАРИМОНОВ,
Конституциявий комиссия эксперти,
ТДЮУ кафедра мудири:

– Бу норма нафақат янги қурилаётган бино-иншоотлар ҳақида маълумотга эга бўлиш, балки уларнинг қурилишидан аввал лойиҳа шакллантирилаётган пайтдаёқ уларга ўзининг муносабатини билдириши, экотизимга қанчалик зарар келтириши бўйича фуқаролик позициясини баён қилиш бўйича жуда кенг қамровли ишлар бошланишидан дарак беради. Албатта, бу ерда шаҳарсозлик нормаларига риоя этиш деганда, нафақат экологик ҳуқуқлар нуқтаи назаридан, балки фуқароларнинг эмин-эркин ҳаракатланиши, қулай шарт-шароитларда яшаши, ҳуқуқлардан фойдаланишида тадбиркорлар ёки маҳаллий ҳокимият органлари томонидан шаҳарсозлик нормаларига риоя қилишини тақозо қилади.

Қурилиш ишларини олиб боришда инсонлар ҳаётига бевосита таъсир кўрсатадиган шаҳарсозлик нормаларига тўғри келмайдиган ҳолатларнинг олдини олиш талаби қонунчиликни янада мустақкамлашни тақозо қилмоқда. Маълумотларга қараганда, 2021 йил декабр ҳолатига 123 та шаҳарсозлик ҳужжати жамоатчилик муҳокамасига киритилган бўлиб, шундан 109 таси муҳокамадан ўтган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Қурилиш соҳасига ахборот коммуникация технологияларни кенг жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Давлат шаҳарсозлик кадастри географик ахборот тизими тест режимда ишга туширилган. Мазкур геопорталга мамлакатдаги 213 та шаҳар ва шаҳарчаларнинг бош режалари, 595 та ҳудудни архитектуравий режалаштиришни шакллантириш лойиҳалари, 16 та ҳудудни батафсил режалаштириш лойиҳалари, жами 824 та шаҳарсозлик ҳужжати жойлаштирилган. Шунингдек, фуқароларга мустақил равишда ахборот олиш, ноқонуний қурилишларни аниқлаш ва мурожаатлар юзасидан “Огоҳ фуқаро” тизими ҳам тест режимда ишламоқда. Мазкур платформа орқали ҳар бир фуқаро қурилаётган объектлар ҳақида мустақилтарзда ахборот олиши, ноқонуний қурилишларни аниқлаши, иншоотларда аниқланган қоидабузарликларни фото ҳамда видео материаллар кўринишида қайд этиб, уларни қурилиш соҳасидаги назорат бўйича ваколатли органларга юбориши мумкин. Бунинг учун иловани қурилиш вазирлиги расмий сайтидан ва бошқа интернет манбалари орқали юклаб олиб, фойдаланиш мумкин. Бу платформа ўзи яшайдиган ҳудуд, умуман юртига бефарқ бўлмаган ҳар бир фуқаро учун хизмат қилади. Бош Қомусимизга киритилиши режалаштирилаётган янги норма эса бир қатор хорижий давлатлар Конституцияларида ҳам мавжуд бўлиб, бундай ўзгаришнинг киритилиши келажақда кенг жамоатчилик ва фуқароларга ҳар қандай қурилиш объектларининг қонунчилигимизга мувофиқлигини назорат қилиш ҳуқуқини кафолатлайди.

Ш. ЗУФАРОВА
тайёрлади

“ЯНГИ ТОШКЕНТ” ЛОЙИҲАСИ
ПОЙТАХТИМИЗНИНГ ЗАМОНАВИЙ ҚИЁФАСИНИ
БЕЛГИЛАЙДИ.

— Сўнгги йилларда юртимизда улкан бунёдкорлик ва ободонлаштириш ишлари амалга оширилиштики, бундай ўзгаришларни кўриб, инсоннинг кўзи қувнайди.

Кунни кеча пойтахтимизда халқимиз учун манфаатли бўлган, ҳар жиҳатдан аҳамиятли катта лойиҳанинг тақдими бўлиб ўтди. “Янги Тошкент” лойиҳасига кўра, биринчи босқичда 6 минг гектар ер майдонида бунёдкорлик ишлари амалга оширилиши режалаштирилган. Истиқболли ривожлантириш ва қурилиш ҳудудлари, янги шаҳар билан пойтахтни бирлаштирувчи асосий йўллар тузилмаси ишлаб чиқилган. Шаҳарчада вазирлик ва идоралар, олий таълим муассасалари, соғлиқни сақлаш ташкилотлари, театр, кутубхона, меҳмонхоналар, тураржой бинолари, боғлар ўрин олади.

Муҳтарам юртбошимиз бошчилигида ўтказилган йиғилишда мен ҳам иштирок этдим. Унда гапирилган сўзлардан ўзим учун яна бир мотивация олдим. Бугун амалга оширилаётган ислохотлар инсон қадрини улғулаш, турмуш даражасини яхшилаш, эртанги кунга бўлган ишончини янада оширишга хизмат қилиши, шубҳасиздир.

“Янги Тошкент” лойиҳаси пойтахтимизнинг замонавий қиёфасини белгилайди. Мазкур лойиҳанинг амалга оширилиши натижасида шаҳарда кенг ва соғлом атмосфера барпо этилишига ишонаман.

Отабек ЖИЯНБОЕВ,
Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик
партияси Тошкент шаҳар Кенгаши раиси, Халқ
депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши депутати

ЧЕМПИОНЛАР ФАХРИМИЗИ!

Жорий йилнинг 1-18 март кунлари юртимиз мезбонлигида ўтган футбол бўйича 20 ёшгача бўлган Осиё Кубоги ўз якунига етди. Жамоамиз А гуруҳида Сурия, Ироқ ва Индонезия жамоалари орасида биринчи ўринни эгаллади.

Энг яхши футболчи Аббосбек Файзуллаев, энг яхши дарвозабон Отабек Боймуродов! Япониялик Наоки Кумата 5 та муаллифлик голлари билан турнирнинг тўпурагига айланди.

Турнирда энг яхши натижа қайд этган Ироқ, Япония, Жанубий Корея, Ўзбекистон терма жамоалари 2023 йилнинг 20 майдан 11 июнига қадар Индонезия яшил майдонларида бўлиб ўтадиган жаҳон чемпионатида йўл олди.

— Ҳамма қатори менинг ҳам қувончим чексиз. Футболнинг ичида бўлганим учун жамоанинг меҳнатига гувоҳ бўлдим. Легионер ва маҳаллий футболда яхши натижа қайд этаётган футболчилар ва кучли мураббийлар штаби жамоанинг асосий кучларидан эди. Биринчи ўйинда муҳлислар оқимининг пастлиги футболчиларимизни ҳаяжонлантирди. Ҳар ҳолда, ўйин давомида қўллаб-қувватлаш жуда муҳим. Мураббий Равшан Ҳайдаров матбуот анжуманида футболчиларнинг стадионга, жумладан, муҳлисларнинг максимал ташрифига мослашиш кераклигини, ўйинимиз ҳам кундан-кунга яхшиланиб боришини таъкидлаган эди. Ростдан ҳам шундай бўлди. Илк учрашувларда ҳаяжон сезилаётган футболчилар чорак финал, ярим финал баҳсларида муҳлисларни фаолроқ бўлишга чорлади. Ҳатто голларни ҳам улар билан бирга нишонлади. Соддароқ айтадиган бўлсак, аудиторияни ҳис қилишни, чарчаган пайтда улардан куч олишни ўрганиб олишди. Финалда шахсан давлат раҳбарининг ташрифи йигитларга катта куч берди. Майдонга “ютқазилган ҳақимиз йўқ” деган мақсад билан тушишди ва борини бериб ўйнашди. Индонезияда бўлиб ўтадиган мундиалда қандай натижа қайд этилишини тахмин қилиш бироз қийин. Чунки бу ёшлар терма жамоаси ва биз бошқа жамоалар ўйинини кузатиб бормаймиз. Бироқ, ўзимизнинг терма жамоа ҳақида шуни айтишим мумкин, жамоамиз икки учрашувда 120 дақиқа давомида тўп сурди. Жисмоний ҳолатимиз жуда яхши формада. Жанговар руҳ ва ёндашувни йўқотмаган ҳолатда бутун диққатни Жаҳон чемпионатида қаратсак, менимча яхши натижа қайд этилади.

Даврон ФАЙЗИЕВ,
ЎФА матубот ва медиа раҳбари

Абдулла Орипов 1941 йил Қашқадарё вилояти Косон тумани Некуз қишлоғида туғилган. Унинг отаси Орифбой Убайдулла ўғли маҳаллий колхоз вакили бўлган. Ошлада саккиз нафар фарзанд — тўрт ўғил, тўрт қиз бўлишган.

Абдулла Орипов 1958 йил ўрта мактабни олтин медаль билан тамомлаб, таҳсилни Ўзбекистон Давлат университети ўзбек филологияси факультетининг журналистика бўлимида давом эттиради.

1963 йил университетни аъло баҳолар билан яқунлаб, “Ёш гвардиячи” таҳририятида муҳаррир бўлиб ишлайди; (1967—1974) Ғофур Ғулум номидаги адабиёт ва санъат таҳририяти муҳаррири ва бош муҳаррири; (1974—1976) “Шарқ юлдузи” журналида бўлим раҳбари. 1972 йилдан 1982 йилгача Ўзбекистон ёзувчилар уюшмасида адабий маслаҳатчи бўлиб фаолият юритади; (1982—1983) Ёзувчилар уюшмасининг Тошкент вилояти бўлимси котиби; (1983—1985) “Гулхан” журнали бош муҳаррири; 1985 йилдан котиб, 1996 йилдан 2009 йилгача Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси раиси. 1988 йил Ўзбекистон муаллифлик ҳуқуқини ҳимоя қилиш қўмитаси раиси этиб тайинланган.

Олий Мажлис биринчи ва иккинчи чақирувчи депутати ва сенатори (2005 йил 25 январь) бўлган.

1998 йил Абдулла Ориповга Ўзбекистон Қаҳрамони унвони топширилди.

ЗАБАРДАСТ СЎЗ САНЪАТКОРИ 82 ЁШДА

Буюк ўзбек адиби Абдулла Қаҳҳор отамнинг ҳаётида беқиёс ўрин тутди. “Абдуллаларга осон бўлмаган...” дер эдилар отам. Дарҳақиқат, чунки уларнинг руҳи оташдан бўлган ва улар ёниб, атрофни ўз олови билан ёритиб яшаб ўтдилар. Тутаб эмас... Улар гўё маёқ эди.

Отам ёш талабалик даврлариданоқ бошқа истеъдодли қаламкашлар каби бу машҳур адиб, устознинг ёнларига интилган, назарига тушган.

Бу ҳақда отам бир интервьюда:

«Дунёни қизганма мендан азизим, Мен сенинг кўчангдан ўтмасман зинҳор, Менинг бу оламда ўз айтар сўзим, Ва ўзим сиғинар мазорларим бор.

Мен бу сатрларни бежиз ёзмаганман. Феълиторлик, ҳасадгўйлик халқимизнинг бошига қанча-қанча кулфатлар олиб келган. Ҳасадгўйликка қарши энг кўп шеърни мен ёзган бўлсам керак. Агар мени шеърятга кириб келишимдан хурсанд бўлиб, кутиб олган кишилар бўлса, бу албатта, Абдулла Қаҳҳор ва Миртемир бўлиши мумкин. Аксарият бошқалар қўлида тош билан кутиб олган”, деган эди.

1964 йили Абдулла Қаҳҳор ўзининг асарларига эпиграф ёзиб беришни сўраган экан. Ўшанда отам 23 ёшда экан. Бу асар икки опа-сингил ҳақидаги “Нурли чўққилар” эди. Оламга машҳур бўлган танқидчи ёзувчининг ёш шоирга бўлган ҳайрати, ишончи, отамни ўша дам қай аҳволга солганини тасаввур қиламан. Мана ўша сатрлар:

**Гоҳо ер меҳрини ўйларкан,
Эсга тушар дорнинг саёғи.
Ажиб ҳикмат: одам ўларкан
Узилганда ...ердан оёғи.**

Кейин эса Абдулла Қаҳҳор ўзининг болалиги ҳақидаги “Ўтмишдан ҳикоялар” асарига отамнинг “Муножотни тинглаб” шеърини охириг тўрт қаторини эпиграф қилиб олганлар:

**Эшилиб, тўлғаниб ингранади куй,
Асрлар ғамини сўйлар муножот.
Куйи шундай бўлса, ғамнинг ўзига
Қандай чидай олган экан одамзод!**

“Абдулла Қаҳҳор бирор жойда йилт этган истеъдод кўринса, уни топиб, албатта, қўллаб-қувватлар эди.” — деб ёзади отам. Лекин адабиётни, она тилимизни сохталикдан, иллатлардан ҳам тозалаб тургучи энг талабчан танқидчи ҳам эди. Шу жиҳатлари билан улар ҳатто Республикада раҳбар лавозимида туриб, қалам тебратиб турган мулозимларга ҳам танбеҳ беришдан толмасдилар. Бу эса Абдулла Қаҳҳорга душман бўлиб, унинг оиласига, ўзига, яқинларига, шогирдларига ҳам ҳар хил йўллар билан зарба бериб йўқотишга уринишларга сабаб бўлганди. Ҳақпарвар, халқпарвар, мард бўлган Абдулла Қаҳҳор ўзларининг ушбу жиҳатлари билан бирга душманларини

ҳам шогирдларига “мерос” қолдирган. Отам онасини 1966 йилда йўқотган. Шу йилнинг ўзида момом Турди Карвон қизининг васиятига кўра аямга тўй қилиб уйлантириб қўйган экан. Абдулла Қаҳҳор оғир бетоб бўлиб, Москвада даволанаётганлиги сабабли тўйда иштирок этолмади. Лекин устоз телеграм орқали ўз табригини юборган ва у тўйда ўқилган.

Отамнинг айтишича, Абдулла Қаҳҳор умри поёнига етгач тупроққа Озод ака Шарофиддинов ва отам қўйишларини ва-сият қилган

1965 йил унинг илк шеърый тўплами “Митти юлдуз” чоп этилган. Унинг кетидан “Кўзларим йўлингда” (1967), “Онажон” (1969), “Руҳим” (1971), “Ўзбекистон”, “Қасида” (1972), “Хотирот” (1974), “Юртим шамоли” (1974), “Ҳайрат” (1979), “Нажот қалъаси” (1981), “Йиллар армони” (1984), “Ишонч кўприги” (1989), “Муножот” (1992), “Ҳаж дафтари” (1995), “Сайланма” (1996) шеърый тўпламлари босилиб чиқди.

Абдулла Орипов қаламига “Жаннатга йўл” (1978), “Табиб ва ўлим” (1980), “Ранжком”, “Соҳибқирон” (1996) дostonлари мансуб.

2000-2001 йиллар тўрт томлик сайланмаси бўлмиш Абдулла Ориповнинг “Сара асарлари” нашрдан чиққан. 1965 йил унинг илк шеърый тўплами “Митти юлдуз” чоп этилган. Унинг кетидан “Кўзларим йўлингда” (1967), “Онажон” (1969), “Руҳим” (1971), “Ўзбекистон”, “Қасида” (1972), “Хотирот” (1974), “Юртим шамоли” (1974), “Ҳайрат” (1979), “Нажот қалъаси” (1981), “Йиллар армони” (1984), “Ишонч кўприги” (1989), “Муножот” (1992), “Ҳаж дафтари” (1995), “Сайланма” (1996) шеърый тўпламлари босилиб чиқди.

Абдулла Орипов қаламига “Жаннатга йўл” (1978), “Табиб ва ўлим” (1980), “Ранжком”, “Соҳибқирон” (1996) дostonлари мансуб.

2000-2001 йиллар тўрт томлик сайланмаси бўлмиш Абдулла Ориповнинг “Сара асарлари” нашрдан чиққан.

бўлган. Шундай оғир кезларда Кибриё опа (Қаҳҳорова) отам билан аямни ёш болалари билан Дўрмондаги боғларига чақириб, бағрига олганди. Аямни Кибриё опага келиндек кўриб, ғамхўрлик қилган. Мен ўша йилларни ҳаётимнинг энг бахтиёр дамлари сифатида эслайман.

Дўрмондаги Абдулла Қаҳҳор уй боғининг ярмида бизнинг оила, ярмида эса Кибриё бувим ва икки хизматчи аёл яшарди. Рус аёл супур-сидир қилар, яна бири татар миллатига мансуб - Айни буви овқат пиширарди. Бизлар мазза қилиб салқинда меваларни дарахтлардан узиб, ҳовузда чўмилиб ўсганмиз. Сув устидаги дарахт тагида супада отам ижод қилар эди. Ҳовли тўла отамнинг дўстлари, сафдошлари бўларди. Кибриё бувим айвончада доим китоб, қоғозлар билан тўла столда ёзиб ўтирганлари кўз унгимда. Эслайман, печат машинкалари

Абдулла Орипов 1992 йил 10 декабрда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн биринчи сессиясида қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳиясининг муаллифи.

ҳам бор эди. Сўхбатларда Абдулла Қаҳҳор ҳақида аямга, отамга хотираларини сўзлаб берарди.

Бир воқеани эслаб ўтмасам бўлмас. Ҳали мактабга бормас эдим, олти ёшда эдим чамаси. Синглим Юлдуз беш ёшда. Зарифа синглим тўрт ёш. Ҳовлида аргимчоғимиз бор эди. Аям қўймоқ пишираётган эди. Бизлар дўхтир-дўхтир

ўйнаётгандик. Шунда Юлдуз синглим ўйинимиз “Чиндакасим” бўлиши учун отамнинг ётоқхонасида

Шароф Рашидов, балки илк бор отамни ўша дам кўрган бўлса керак.

Абдулла Қаҳҳорнинг икки қаноти бўлган, икки ўғилнинг ўрнини босган Озод ака ҳамда отамнинг ҳаётида энг катта кураш ва синовлар даври бошланади. Иккаласи ҳам гўё яраланган шерга ўхшаб бир-бирларини суяб яшарди. Отам халқ душмани бўлиб, шеърлари чоп қилинмай, ишсиз анча вақт юради.

Ҳатто туғилган гўдакнинг ҳаётига бир неча бор таҳликалар ҳам бўлган. Шундай оғир кезларда Кибриё опа (Қаҳҳорова) отам билан аямни ёш болалари билан Дўрмондаги боғларига чақириб, бағрига олганди. Аямни Кибриё опага келиндек кўриб, ғамхўрлик қилган. Мен ўша йилларни ҳаётимнинг энг бахтиёр дамлари сифатида эслайман.

Дўрмон боғида ўша дамлар Комил Яшин, Асқад Мухтор, Уйғун, Зулфия каби ижодкорларнинг дала ҳовлилари бўлган. Биз уларнинг неваралари билан ўйнаб катта бўлганмиз. Кейинчалик Кибриё буви шаҳардаги ҳовлисига кўчиб ўтди ва Дўрмондаги ҳовлиларини иккига бўлиб ярмини отамга, ярмини Саид Аҳмад акага сотди. Ўртадан девор тушди.

Боғга отамнинг отаси Ориф бувам ҳам келиб дам

олар эди. Мен катта фарзанд бўлиб ўйни, ҳовлини супуриб, сув сепиб, аям ва отамни кечкурун кутиб олар эдим. Отам тўқ қизил жигули машинасида

олар эди. Мен катта фарзанд бўлиб ўйни, ҳовлини супуриб, сув сепиб, аям ва отамни кечкурун кутиб олар эдим. Отам тўқ қизил жигули машинасида

шаҳардан Дўрмонга бир мошин болаларини ташиб умри ўтарди. Отам оиласини тебратиш учун Данте Алигъерининг Илоҳий Комедиясини рус тилидан ўзбек тилига таржима қилгани ҳам ёдимда. Албатта, таржимонлик маҳоратини устози Абдулла Қаҳҳордан олган эди-да. Бу таржима асар учун отам умрининг охирида Италия Президентидан “Италия Юлдузи” медалини олади.

1980 йилда отам Шароф Рашидовнинг топшириғи билан Абу Али ибн Синонинг юбилейига бағишлаб “Ҳаким ва ажал” дostonини яратади. Асарни ҳукумат орқали жўнатилган Карлови Вари деган курортга бориб ёзган. Икки ой курортда бўлиб, негадир сарғайиб беҳол қайтиб келди. Жигарларининг мазаси йўқ эди. Биллирубини ошиб кетган... Суви ёқмадимми... анча тоби қочганди. Достонни ўша даврдаги Ёзувчилар уюшмасининг раиси Комил Яшин Шароф Рашидовга етказди. Давлат раҳбари асарни ўқиб чиқиб ўз қўллари билан отамга хат ёзган. Ўша хатдан парча:

Укам Абдулла ОРИПОВГА!

...Ибн Сино шундай бир қуёшқи, у минг йиллар тарихини ҳам ёритиб, ҳам иситиб, ҳам безаб турибди. Унинг ҳаёти ва ижоди ҳам умумхалқ маданияти тарихининг мангу қуёшидир. Жасоратингизга ва меҳнатингизга балли, укам. Қойилман. “Ҳаким ва ажал” достони жонажон адабиётимизнинг жуда ноёб мулки сифатида, поэзиямизнинг шоҳ асари сифатида ўқилади. Бу ижодий зафар билан сизни чин дилдан табрик қиламан. Кам бўлманг, укам. Умрингиз узоқ бўлсин, қўлингиз ва дилингиз дард кўрмасин.

Ана шундай дostonни ўқишга муяссар бўлганимдан бахтиёрман.

Эҳтиром билан 10 VIII/80
Имзо Рашидов.”

Отам қўлларидаги хатни юз мартаба ўқиб чиққан бўлса керак... Ҳам ҳаяжон, ҳам ўкинч ҳисси бор эди кўзларида. “Қизим, мени қанотларимни қайириб, синдириб, энди учавер деб, қўйиб юборишди. Энди олдингидай баланд уча олармиканман? - дер эди кўзлари жовдираб... “Ҳақиқат эгилади, лекин синмайди, дейдилар. Оҳ! Мана шу эгилишда унинг неча-неча қобирғалари узилиб кетишини билсангиз эди!” Бу отамнинг танланган асарлари китобидаги сатрлар.

Отамнинг қисмати ҳам устози Абдулла Қаҳҳорнинг тақдирига ўхшаш. Балки фарзандлари кўп бўл-

гани учун анча оғирроқ бўлгандир ҳам. Йиллар ўтди, отам юқори мартабаларга эришди. Мустақиллик кунларини кўзда ёш билан кутиб олди. Давлат мадҳиясини ёзди. Юсак давлат унвонларига лойиқ топилди.

Чиғатойдаги қабристонга ҳар ўн кунда бориб устозларини зиёрат қиларди. “Менинг ер устида танишларим кам, менинг ер остида дўстларим кўпроқ...” деб бежиз ёзмаган. Чиғатойдаги бозорчада икки дона кабобни еб, бир чойнак чойни ичиб, яна ишларига қайтарди.

Умрининг охири ўттиз йилини отам ва аям Дўрмонда ўтказди. Аям Кибриё бувимнинг ўғитларини олиб, дунёнинг барча бурчакларидан гулларни олиб келиб, ҳовлини жаннатга айлантирганди. Отам ҳазиллашиб: “Бирлашган гуллар ташкилоти бу”- дер эди.

Ҳовлимиз ҳар доим меҳмонларга тўла эди. Шогирдларнинг, дўстларнинг, мухлисларнинг кети узилмасди. Отамнинг ҳар бир ёзган нарсаларини, қоралаган қоғозларини аям Кибриё бувимдек авайлаб олиб кўярди. Ижодкорнинг аёли қандай бўлиши лозимлиги борасида аям Кибриё Қаҳҳорованинг дарсликларидан энг кўп сабоқ олган бўлса керак. Шу тўфайли аям отамни асраб, авайлаб, ижод қилиш учун ҳамма шароитни яратиб, энг тансиқ таомларни тайёрлаб бериб, ҳар бир шеърининг биринчи мухлиси ва тақризчиси бўлиб, отамга тиргак бўлди. Отамнинг кўп тенгдошларининг оиласи тарқаб кетди...

Аям кўп қийинчиликларни бошидан ўтказган ҳолда, Кибриё опанинг насиҳатларини доимо ёдда тутиб, оила кемасини матонат билан сақлаб қолди. Отам адабиёт соҳасида, ҳаётда нимага эришган бўлса, устози Абдулла Қаҳҳор тўфайлидир! Аям ижодкорнинг рафиқаси сифатида эришганларида устози Кибриё Қаҳҳорованинг ҳиссаси катта.

Отам Ёзувчилар уюшмасига раислик қилган даврларда Абдулла Қаҳҳорнинг 100 йиллик юбилейини давлат даражасида ўтказишга муяссар бўлди. Устозларнинг устози Абдулла Қаҳҳорнинг 2007 йилга қадар беш нафар шогирди Ўзбекистон Қаҳрамони унвонига сазовор бўлишди. Шу йили устозининг ҳайкали очилди, асарлари чоп этилди, кеч бўлса ҳам унвонлар берилди. Ўзларининг табрик нутқларида отам ушбу сўзларни айтди: “Абдулла Қаҳҳорнинг ҳақгўйлиги, тўғрисиқлиги ўша давр мафқураси куюшқонига сиғмасди. Бундай вазиятдан жуда унумли фойдаланган ночор-у нотавон ҳасадгўй кимсалар адибнинг кўзини очирмадилар, уни муттасил ёлғизлатишга уриндилар ва улар мақсадларига бир қадар эришди-

лар ҳам. Бироқ Абдулла Қаҳҳор умрининг охириги дамларигача руҳан енгилмасдан яшади. Адибимиз ўзининг ҳақлигини теран англади эди...”

Умрининг охириги йилларида яна синовларга туш-

ди. Тақдир тақозоси, замона зайли билан шогирдлар юз ўғирди, яккаланди. Ҳатто лифтга бирга киришса, саломига алик олишдан қочганлар бўлди... Шеърлари чоп қилинмаган, телевиденияда кўринмай қолган отам ҳақида халқ ичида: “Абдулла Орипов вафот этган” деган гап-сўзлар тарқалди. Ҳатто отамга Халқаро унвонни қандай топширишни билмай қолган Акмал Саидовга: “...чет элликларга “Абдулла Орипов ўлган”, деб айтинг», - деган жавоб ҳам берилган экан...

Оғир дардга чалинган отамни устози Абдулла Қаҳҳор каби Ватанидан жуда йироқда, касалхонада жони узилди. Отамнинг ҳам тобутини шогирдлари кўзда ёш билан Тошкент аэропортида кутиб олишди. Кейин эса отам, яъни тобутлари қадрдон устозлари ва дўстлари кўним топган гўзал гўшага, Чиғатой қабристонига етиб борди... Мен эса негадир таскин топдим. Ахир отам ёлғиз эмас-ку энди...

Президентимиз отамнинг номини абадийлаштириш ҳақида фармон берди. Устози Абдулла Қаҳҳор каби отамнинг руҳига ҳурмат кўрсатилиб ҳайкал қўйилди. Хиёбонлар, кўчалар, мактаблар отамнинг номини олди. Минг раҳмат! Мен хотираларимни отамнинг устозига бағишланган шеъри билан яқунламоқчиман.

АБДУЛЛА ҚАҲҲОР

*Йўллар ортимизда қолар эдилар,
Саҳролар қоларди чексиз, бетак-
рор.*

*Нега улар чексиз, десам дедилар:
Бу ердан ўтганди Абдулла
Қаҳҳор.*

*Йўллар ортимизда қолар эдилар,
Чўққилар қоларди юсак ва қа-
тор.*

*Нега улар юсак, десам, дедилар:
Бу ердан ҳам ўтди Абдулла
Қаҳҳор.*

Ҳа, отамнинг ҳам ҳаёт йўллари нега юсак десалар, мен жавоб бераман: “Бу ердан ҳам ўтди Абдулла Қаҳҳор”...

Шоира Орипова

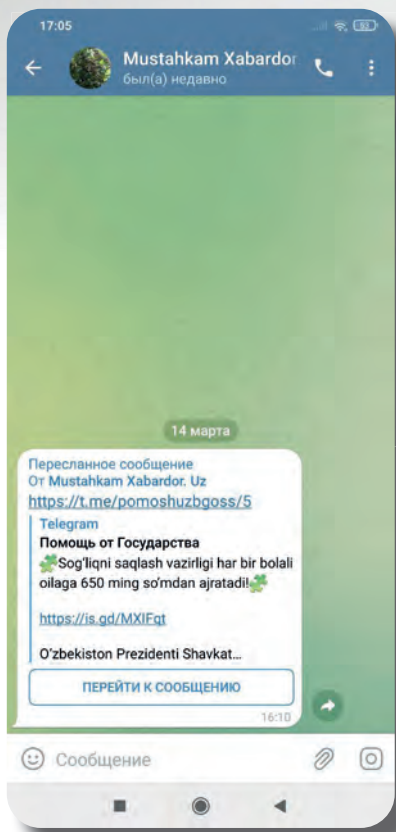

«ИЛТИМОС МЕНГА ОВОЗ БЕРИБ ЮБОРИНГ»

МАЗМУНИДА ТАРҚАЛАЁТГАН «ФЕЙК» ХАБАРЛАРГА АЛДАНИБ ҚОЛМАНГ! ТЕЛЕГРАМДА «ВИРУС» ТАРҚАЛДИ!

Менинг Телеграмм аккаунтимга икки ҳафталардан бери таниш-нотаниш рақамлардан «Илтимос менга овоз бериб юборинг» каби хабарлар келишни бошлади. 4-5 кундан бери уларнинг сони янаям кўпайди. «Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳар бир болали оилага 650 минг сўмдан ажратади», «энди сиз президентдан 650 000 сўм тўлов олишингиз мумкин» деган мазмундаги хабарлар ҳам келмоқда.

Аслида, Кибероламда содир этилаётган фирибгарликлар ҳақида унча-мунча тушунчам бор. Аниқроғи, ИИВ Киберхавфсизлик Маркази ходимлари билан бу борадаги тарғибот тадбирлари ва бошқа ҳолатлар бўйича лавҳалар тайёрлаш жараёнида олган маълумотларим сабаб жуда эҳтиёткор бўлиб қолганман. Бир куни менга бегона номердан кўнғироқ бўлди. Салом – аликдан сўнг, сизга «uzsard компаниясидан янги йил совғаси бор» дейишди. Фирибгарлар бўлса керак деб ўйлаб, дарров шубҳага бордим. Ҳатто, телефонимнинг овоз ёзиб олиш мосламасини ҳам ёқдим. Ҳозир қаердасиз деб савол берган эдим, ишхонанинг манзилини айтганидан сўнг хотиржам бўлдим. Хуллас, ўзимнинг киберхавфсизлик борасидаги билимларимга таяниб, бу хабарларга ҳам ишонмадим. Аммо, икки кунлар олдин кечаси, яқин бир курсдошим Иродадан ҳам шу маънодаги хабар келиб қолди. Хабарни кўришим билан курсдошлар бир кўришганимизда, Ироданинг «ҳавола юбораман. Университетимиз рейтингини учун баҳо берасизлар», деган сўзларини эсладим. Ҳа, ўша танловда иштирок этяпти шекилли, деган хаёлга бордим. Овоз бериш учун ботга аъзо бўлиш мақсадида хабарни ўқидим. «Шу сайтга кириб, номеризи киритиб регистрациядан утволин, олдиндан раҳмат» деб ёзилган экан. Жумладаги хатоликлардан дарров билдимки, буни Ирода ёзмаган. Чунки, у хатосиз ёзади. Телеграмдан унга ёздим. Анча вақт кутдим жавоб келмади.

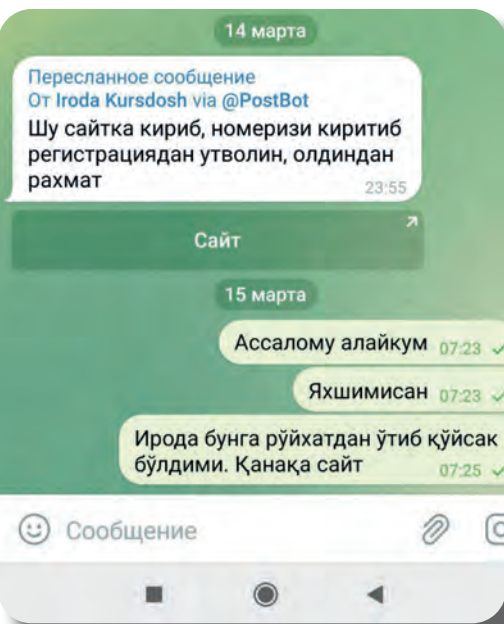

кин, бундай хабарларнинг ҳаммаси ҳам хато ёзилмас ёки бошқа танишларимиз хато ёзар. Демак, бу ҳам бизни киберфирибгарлардан қутқара олмайди. Хўш, аслида Кибероламда бўлаётган бундай найранглардан сақланиш учун нима қилишимиз керак? Бундай сохта ҳавола ёки ботларни ҳақиқийсидан ажратиш мумкинми? Борди-ю ҳавола ёки ботга аъзо бўлиб, маълумотлар киритиб қўйилса нима бўлади? Ундан қандай қилиб қутулиш мумкин? Фирибгарлар қўлга киритган аккаунтни қайтариб олиш мумкинми, қандай қилиб?

Хуллас, шу каби саволларга жавоб топиш бугунги кунда анча долзарб бўлиб турипти. Бу борада ҳар биримиз учун, аввало, мутахассислар тавсиясига амал қилиш энг муҳим ва тўғри йўлдир.

Демак, биринчидан кибероламда тарқалаётган ҳар қандай хабарни текшириб кўрмасдан туриб, тўғри деб қабул қилманг. Айниқса, сизга бот кўринишида ёки бирон ҳавола юборилиб, унга аъзо бўлишингиз ва телефон рақамингиз, шахсий маълумотларингизни киритишингиз сўралаётгани, дарров ҳушёр бўлинг. Энг яқин танишингиз, амма ёки холангиз, ҳатто оила аъзоларингиздан бири юборган бўлса ҳам ишонишга шошилманг. Имкон қадар у ердаги ёзувлар устига босиб кўриш ёки унга киришдан четланг. Сабаби, киберфирибгарлар шу орқали ўзининг фарз ниятини амалга ошироқчи бўлади. Масалан, шу кунларда телеграмда янгича фирибгарлик хабарлари тарқалапти. Бу бўйича расмий каналлар ҳам аҳолига огоҳлантирувчи эълонлар бериб бормоқда.

ИИВ Киберхавфсизлик Маркази маълумот беришича, унинг схемасига қарасангиз, аслида, жуда ҳам оддий. Лекин, кўпчилик фуқаролар бунга алданиб, ўзлари фойдаланган телеграм аккаунтларидан айрилиб қолмоқда. Бунда юқорида айтганимиздай, сизга «Сўровномада қатнашаётганим, сизнинг ёрдамингиз керак», «шу ҳаволага кириб» каби мазмундаги турли қисқа хабарлар келади. Энг қизиғи, бу сизнинг яқин танишингиздан ҳам бўлиши мумкин. Сиз эса бунга танишингиздан келгани учун ҳам ишонасиз. Аслида эса, ишонманг. Чунки, бу хабарни сизнинг танишингиз ёзаётгани йўқ. Бу унинг аккаунтини қўлга киритган киберфирибгарлар қўлаётган иш. Қандай қилиб дейсизми? Мана, қаранг. Сиз телеграмингиз орқали келган хабарга ишониб, ундаги «хабарни кўриш», «перейти к сообешениу» ёки «сайт» каби ёзувли тугмани босасиз. Овоз беришингиз учун у ерда Телефон рақамингизни киритишингиз сўралади. Киридингизми? Ана энди телефон рақамингизга келган смсни тасдиқлаб беришингизни айтади. Сиз мана шу смсни ҳам тасдиқлайсиз. Оқибатда телеграм профилингизга киберфирибгарлар бузиб киради. Ана шу вақтдан бошлаб, сизнинг телеграм аккаунтингиз тўлиқлигича уларнинг бошқарувида ўтади. Натижада эса, қўлингиздаги мобил қурилмангиз ёки компьютердаги ўзингизнинг телеграм аккаунтингизга кира олмайсиз. Ва махсус ботлар контактингиздаги барчага ўзлари истаган хабарларни юборади. Демак, «Телеграм» мессенжерда турли канал ва гуруҳлар орқали тарқатилаётган ёки шахсий профилилардан ҳатто энг яқин инсонларингиздан келаётган «Илтимос, менга овоз бериб юборинг» мазмундаги хабарларга асло ишонманг. Бундай хабарларни киберфирибгарлар тарқатмоқда. Бундан қўзланган мақсад эса, фуқароларнинг аккаунтини эгаллаб, ундаги махфий ёзишмалар, видео ва фото маълумотларни қўлга киритишдир. Бу каби ҳолатлар, Рауте, Сlick каби бошқа банк карталари билан боғлиқ иловаларда ҳам кузатилиши

шунақа мазмундаги хабарларни юборишаётган экан», деди. Менинг ҳам киберфирибгарларга алданишимга бир баҳа қолди. Хўп, бу хабарда имло хатолар бор экан. Мен ундан сергаклик тортиб, билиб қолдим. Ле-

ўзидан ҳар биримиздан киберхавфсизлик бўйича билим ва кўникмаларимизни ошириб боришни ҳам талаб этади. Демак, эътиборли ва огоҳ бўламиз.

Мақсуда ШИРИНБОЕВА.
Саҳифани тайёрлашда ИИВ Киберхавфсизлик Марказининг «cyber 102» расмий телеграм канали материалларидан фойдаланилди.

TOSHKENT OQSHOMI МУАССИС: ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМЛИГИ	Манзилими: 100029, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32	Телефонлар: Кабулхона (71) 233 61 10 Реклама (71) 233 28 95	2007 йил 19 январда Тошкент шаҳар Матбуот ва ахборот бошқармасида 02-001-рақами билан рўйхатга олинган	Нашр учун масъул З. НАЗАРОВ	Топшириш вақти 00:55 Топширилди 05:00 Буюртма -	
	Бош муҳаррир Севдо Ниёзова	«NISO POLIGRAF» МЧЖ босмахонаси.	Манзил: Тошкент вилояти, Ўрта Чирчиқ тумани, «Машъал» маҳалласи, Марказий кўчаси, 1-уй	Ҳажми — 2 босма табоқ, офсет усулида босилди. Адади 500 нусха, қоғоз бичими А3	Газета таҳририят компьютер марказида саҳифаланди	